

Sygn. akt I PK 236/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. B. i L. R.
przeciwko J. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.
o świadczenia związane z podróżą służbową
na skutek skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym
wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 31 października 2014 r. sygn. akt
IV Pa [...],
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 31 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 12 czerwca 2017 r., sygn. akt IV Pa [...],

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów po
1.800 zł (jeden tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 12 czerwca 2017 r. rozpoznał skargę pozwanego J. Spółka z o.o. w Ł. o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 31 października 2014 r. wydanym w sprawie sygn. akt IV Pa [...] z powództw M. B. i L. R.. W ocenie Sądu Okręgowego skargę należało oddalić.

Zdaniem skarżącego prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w S. oparty został o przepisy, których zgodność z konstytucją została wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15 zakwestionowana.

Sąd Okręgowy przybliżył przebieg postępowania. Przedmiotem żądania pracowników był ryczałt za noclegi. Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w Z., w sprawie z powództwa M. B. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.732,29 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 29 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie oddalił powództwo, a w sprawie z powództwa L. R. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.516,62 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 lipca 2012 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Sąd Rejonowy ustalił, że L. R. w okresie od 30 września 2009 r. do 16 kwietnia 2012 r. zatrudniony był u pozwanego na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 1.576,00 zł. Takie samo stanowisko zajmował M. B., który był pracownikiem pozwanego w okresie od 30 września 2009 r. do 16 czerwca 2012 r. z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 788,00 zł.

Zgodnie z obowiązującym u pozwanego od października 2008 r. regulaminem wynagradzania, za czas podróży służbowej w kraju i poza jego granicami, pracownikom przysługiwała dieta w wysokości 23 zł. Na mocy obowiązującego od 1 lipca 2010 r. aneksu do regulaminu wynagradzania wprowadzono zapis, zgodnie z którym, za czas podróży służbowej poza granicami kraju pracownikom przysługuje należność uzależniona od czasu trwania podróży i wyliczona według wzoru opracowanego przez pracownika zatrudnionego na stanowisku specjalisty do spraw kadrowych i płacowych – E. M.. Należność obliczana według wzoru obejmowała wyłącznie przysługującą kierowcy dietę. Była

ona wyższa od uprzedniej uregulowanej ryczałtowo i wahała się między kwotą 70 a 90 zł. Kwestia ryczałtów za noclegi nie została przez pracodawcę uregulowana, gdyż jak twierdził, nocleg kierowcy mają zapewniony w kabinie pojazdu. Niewypłacona powodowi L. R. należność z tytułu ryczałtu za noclegi (w zakresie odpoczynków tygodniowych regularnych), w okresie jego zatrudnienia stanowi kwotę 7.516,62 zł. Niewypłacona powodowi M. B. należność z tytułu ryczałtu za noclegi (w zakresie odpoczynków tygodniowych regularnych), w okresie jego zatrudnienia stanowi kwotę 7.732,29 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego, umożliwienie kierowcy w transporcie międzynarodowym możliwości spania w kabinie samochodu ciężarowego nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów regulujących przyznawanie należności pracownikom odbywającym podróże służbowe poza granicami kraju. Konsekwencją niezapewnienia przez pracodawcę noclegu poza kabiną pojazdu jest to, iż pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 - 3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r., albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy.

Sąd Rejonowy podkreślił, że według art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/06,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. W ocenie tego Sądu, ustawodawca europejski nie postrzega, co do zasady, spania kierowcy w kabinie, jako sytuacji zagrażającej życiu i zdrowiu jego i innych uczestników ruchu. Warunkiem uznania możliwości wykorzystywania przez kierowcę w pojeździe na postoju dziennych (skróconych tygodniowych) okresów odpoczynku poza bazą, jest wyposażenie samochodu w „odpowiednie” (a nie jakiegolwiek) miejsce do spania (dla każdego kierowcy). Poczynione w sprawie w oparciu o niekwestionowaną opinię biegłego ustalenia wskazują jednoznacznie, iż pojazdy, którymi podróżowali powodowie, spełniały wymienione wymogi.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy uznał za uzasadnione zasądzenie należności z tytułu ryczałtów jedynie w odniesieniu do regularnych

odpoczynków tygodniowych uznając, iż powodowie mogli (bez obowiązku wypłaty z tego tytułu ryczału) wykorzystywać w pojeździe odpoczynki dobowe i tygodniowe, ale o charakterze skróconym.

Odnosząc się do apelacji obu stron (powodów i pozwanego), Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 31 października 2014 r. wydanym w sprawie IV Pa [...] zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w przypadku powoda M. B. zasądzoną na jego rzecz kwotę 7.732,29 zł podwyższył do kwoty 47.804,93 zł i oddalił apelację w pozostałym zakresie, a w przypadku powoda L. R. zasądzoną na jego rzecz kwotę 7.516,62 zł podwyższył do kwoty 46.531,20 zł.

Sąd drugiej instancji uznał za miarodajne ustalenia Sądu Rejonowego. Zwrócił uwagę, że we wzorze przyjętym w regulaminie wynagradzania brak jest rozróżnienia sytuacji, kiedy pracownik ma prawo do ekwiwalentu za nocleg i kiedy prawa tego nie ma. Praktyka ta eliminowała możliwość weryfikacji kwoty przyznanej za daną podróż służbową w aspekcie odniesienia jej do minimalnych sum, określonych w powyższym rozporządzeniu. W ocenie Sądu odwoławczego, pracownikowi przysługują niezależnie od siebie diety i ryczałt za noclegi. Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko, zgodnie z którym umożliwienie przez pracodawcę kierowcy w transporcie międzynarodowym spania w kabinie samochodu ciężarowego (nawet przystosowanej do takich celów) nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisu § 9 ust. 4 rozporządzenia w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju. W razie nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej (art. 77⁵ § 5 k.p.) ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez niego wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. Bezprzedmiotowe jest zatem analizowanie, czy powodowie aprobowali taką formę i warunki wypoczynku oraz przeprowadzanie w tym zakresie postępowania dowodowego.

Rozpoznając apelację powodów Sąd Okręgowy stwierdził, iż powołane przez Sąd pierwszej instancji rozporządzenie (WE) nr 561/2006 nie dotyczy wynagradzania i innych świadczeń za pracę. Przedmiotem tego rozporządzenia nie są bowiem wynagrodzenie kierowców, będących pracownikami ani przysługujące

im należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania podróży służbowych a zatem nie może ono służyć ocenie przesłanek przysługiwania ryczału za noclegi. Zawarta w art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców regulacja powieliła art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/06. Przepis ten nie dotyczy jednak w żadnym zakresie świadczeń przysługujących kierowcom - pracownikom z tytułu podróży służbowych i nie może służyć wykładni przepisów ustanawiających przesłanki tych świadczeń. Wykładnia systemowa ustawy o czasie pracy kierowców wskazuje, iż nie zostały w niej uregulowane zasady przysługiwania należności związanych z wykonywaniem podróży służbowych; w tym zakresie ustawa odsyła w art. 21a do art. 77⁵ § 3-5 k.p. Jeżeli zatem układ zbiorowy pracy, umowa o pracę bądź regulamin wynagradzania nie zawierają wszystkich uregulowań dotyczących warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych, to pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej według przepisów wykonawczych, wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza pośrednio także odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p. i w konsekwencji uznanie, iż kierowcy - pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych, chyba że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. W rezultacie, konkludował Sąd Okręgowy, powodowie mieli prawo do ryczału za wszystkie, a nie tylko za regularne tygodniowe noclegi.

Pozwany nie zgodził się z wyrokiem Sądu Okręgowego i wywiódł skargę kasacyjną, która wyrokiem z dnia 7 lipca 2016 r. została przez Sąd Najwyższy oddalona. (I PK 211/15).

Sąd Okręgowy rozpoznając skargę o wznowienie postępowania, wskazał, że wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r., wydanym w sprawie K 11/15, Trybunał Konstytucyjny orzekł: że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167) w zakresie, w jakim

znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Przechodząc do rozpoznania zasadności skargi pozwanego o wznowienie postępowania, Sąd odwoławczy zwrócił uwagę na art. 412 § 1 k.p.c., który nakazuje ocenić skargę w granicach wznowienia. Wskazał, że istotą postępowania wznowieniowego nie jest rozpoznanie sprawy po raz kolejny, na nowo, od początku, w pełnym zakresie (tak, jak czyni to sąd pierwszej, czy drugiej instancji podczas pierwotnego rozpoznawania sprawy). Innymi słowy, zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną (przyczynami) wznowienia podniesioną przez skarżącego i nie jest dopuszczalne wyjście poza te przyczyny. Postępowanie zmierzające do merytorycznego rozpoznania skargi nie stanowi zatem zwykłej kontynuacji dotychczasowego postępowania, nie może prowadzić do ponownego rozpoznawania sprawy od początku. Jego istotą jest bowiem stwierdzenie czy rzeczywiście miały miejsce okoliczności wskazujące na realizację podstawy wznowienia na jakiej skarga została oparta oraz czy ta powołana i wykazana jako rzeczywiście istniejąca podstawa miała wpływ na treść objętego tym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnego orzeczenia. W rezultacie, znaczenie ma, czy po uwzględnieniu podstawy wznowienia postępowania rozstrzygnięcie o prawach i obowiązkach byłoby takie samo.

Odnosząc się wprost do skargi zgłoszonej przez pozwanego, Sąd Okręgowy uznał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego, na który powołuje się pozwany, nie ma wpływu na poprawność prawomocnie osądzonej sprawy. Mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. wyeliminowany został z porządku prawnego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców obowiązujący od dnia 3 kwietnia 2010 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym. Powodowie dochodzili w wytoczonych przeciwko pozwanemu powództwach zwrotu kosztów noclegu za

okresy zarówno przed 3 kwietnia 2010 r. jak i po 3 kwietnia 2010 r. i za wszystkie te okresy należności te prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 31 października 2014 r. zostały im przyznane. Oczywiście jest, iż skoro przepis art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców wszedł w życie w dniu 3 kwietnia 2010 r., nie mógł on być i nie był podstawą zasądzenia na rzecz powodów ryczałtów za noclegi za okres przed 3 kwietnia 2010 r. Stąd też wyeliminowanie tego przepisu z porządku prawnego nie miało wpływu treść wyroku w części dotyczącej tych należności.

Odnosząc się do okresu późniejszego, Sąd Okręgowy podniósł, że ustawa o czasie pracy kierowców mając charakter *lex specialis* względem przepisów Kodeksu pracy, zawiera definicję podróży służbowej. Naturalną formułą rekompensat takich podróży jest zwrot kosztów pracownikowi. W tym aspekcie normą szczegółową był art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który został wyeliminowany z porządku prawnego mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Jednak w ten sposób nie powstała luka w przepisach, gdyż podstawowe metody wykładni prawa pozwalają na rozstrzygnięcie spornego zagadnienia. Przepis art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców, który formułuje definicję podróży służbowej, nie stanowił przedmiotu kontroli konstytucyjnej, a więc nadal obowiązuje w systemie prawa. Obecnie nie ma wątpliwości, że podróż służbowa kierowcy oznacza wykonywanie każdego zadania polegającego na przewozie drogowym, na polecenie pracodawcy, w zakresie przewozu drogowego poza siedzibę pracodawcy. W okolicznościach faktycznych sprawy nie pozostaje sporne, że powodowie przebywali w podróżach służbowych, gdyż na polecenie pracodawcy wykonywali zadania związane z transportem, powodujące konieczność wyjazdu poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy. Immanentną cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca. Idea stosunku pracy opiera się na ryzyku ekonomicznym podmiotu zatrudniającego. Oznacza to, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. W żaden sposób nie tworzy wyjątku od zasady, że

koszty podróży służbowej kierowcy nie będą zwracane. Wręcz przeciwnie, wprowadzenie odrębnej definicji oznacza objęcie nim w sposób szerszy - niż dotychczas - określonej grupy wykonujących pracę podporządkowaną. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p.

W przedmiotowej sprawie pozwany w obowiązującym u niego regulaminie wynagradzania uregulował jedynie wypłatę diet, nie odniósł się natomiast do ryczałtów za noclegi. W takim stanie rzeczy, art. 77⁵ § 5 k.p. przewiduje, że gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. Dyspozycja tego przepisu jest w pełni adekwatna do rozpoznawanego sporu. Po pierwsze, przepis posługuje się zwrotem „nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3”. Chodzi więc o sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują należności z tytułu podróży służbowej. Brak regulacji należy przy tym dekodować rodzajowo, to znaczy jeżeli pracodawca ureguje kwestię diet, a pomija inne koszty podróży, to oznacza że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Po wtóre, występujący w tym przepisie zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Przede wszystkim odesłanie do przepisów rozporządzenia pozwala dostrzec, że na zwrot kosztów podróży składają się: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (§ 2 rozporządzenia). Stąd użyte przez ustawodawcę w art. 77⁵ § 3 k.p. sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), jakich rekompensaty może oczekiwać pracownik. Podstawowym kosztem, związanym z podróżą służbową, jest koszt noclegu. Formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. opiera się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za

zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25% limitu. Racjonalność tego rozwiązania oznacza, że faktycznie wybór należy do pracownika, który albo przedkłada rachunek albo uzyskuje prawo do ryczałtu.

Zważywszy na przedstawione argumenty, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., wydanego w sprawie K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.), ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. W tej sytuacji, wyeliminowanie z porządku prawnego art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców nie miało wpływu na treść prawomocnego wyroku w części dotyczącej ryczałtów za noclegi przyznanych powodom za okres po dniu 3 kwietnia 2010 r., gdyż pozwany nie uregulował zasad zwrotu ryczałtów za noclegi ani w układzie zbiorowym pracy ani w regulaminie wynagradzania ani w umowach o pracę zawartych z powodami.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł pracodawca, zaskarżył rozstrzygnięcie w całości, zarzucając mu naruszenie:

- art. 77⁵ § 1, 3, i 4 k.p. poprzez nieuwzględnienie postanowień regulaminu odnoszących się do należności przysługujących pracownikom pozwanej spółki, pomimo, iż przedmiotowy regulamin został ustanowiony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i był stosowany w pozwanej spółce;

- art. 77⁵ § 2, 3, 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2, 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju poprzez przyjęcie, że pozwana spółka była zobowiązana do wypłacania powodowi należności wynikającej z przepisów rozporządzenia, mimo istnienia zapisów w regulaminie wskazujących na odmienną regulację tego zakresu;

- § 2 pkt 1d regulaminu wynagrodzenia obowiązującego w pozwanej Spółce w związku z art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez uznanie, iż wbrew literalnemu brzmieniu definicji „należności z tytułu podróży służbowych” - obejmują jedynie diety;

- § 11 regulaminu wynagradzania w brzmieniu nadanym aneksem nr 3 z dnia 15 czerwca 2010 r. w związku z art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez błędną jego wykładnię sprzeczną z definicją zawartą w § 2 pkt 1d regulaminu, to znaczy poprzez wykładnię ustalającą, iż należności z tytułu podróży służbowych ustalone w regulaminie to tylko diety, podczas gdy definicja znajdująca się w regulaminie wynagradzania wskazuje, iż są to i diety i ryczałty za nocleg;

- art. 401¹ k.p.c. w zw. z art. 412 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie skargi o wznowienie postępowania mimo wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie o sygnaturze K 11/15;

- art. 412 § 2 k.p.c. poprzez niedokonanie oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i bezkrytyczne powielenie ustaleń Sądu pierwszej i drugiej instancji bez dokonania samodzielnej analizy stanu faktycznego sprawy;

- art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. przez jego niezastosowanie;

- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku na jakiej podstawie Sąd Okręgowy uzna, że w obowiązującym u pozwanej regulaminie wynagradzania uregulowana została jedynie wypłata diet, nie zawarto natomiast regulacji dotyczącej wypłaty ryczałtów za noclegi.

Kierując się zgłoszonymi zarzutami, skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawiera argumentów prowadzących do wzruszenia zaskarżonego wyroku.

Skarżący formułując podstawy skargi kasacyjnej nie uwzględnił, że ponowne badanie sprawy może odbywać się jedynie zakresowo. Wynika to z tego, że jest ona rozpoznawana na skutek skargi o wznowienie postępowania. W rezultacie, prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 31 października 2014 r. podlega

wzruszeniu tylko wówczas, gdy nie współgra on z stanem prawnym ukształtowanym przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. Oznacza to, że tylko ten aspekt stanowi zmienną ponownego rozpoznania sprawy w rozumieniu art. 412 § 2 k.p.c. w związku z art. 401¹ k.p.c.

Mając na uwadze powyższe wskazanie, Sąd odwoławczy nie mógł naruszyć art. 77⁵ § 1, 3, i 4 k.p. Przy poprzedniej ocenie materiału dowodowego Sądy pierwszej i drugiej instancji, a także Sąd Najwyższy, przyjęły, że regulamin wynagradzania nie regulował ryczału za noclegi. Ustalenie i ocena prawna w tym zakresie jest wiążąca w postępowaniu wywołanym skargą o wznowienie postępowania. Analogicznie jest z zarzutem naruszenia art. 77⁵ § 2, 3, 5 k.p. w związku z § 9 ust 1, 2, 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju. Sąd Okręgowy nie naruszył też § 2 pkt 1d regulaminu wynagrodzenia obowiązującego w pozwanej Spółce w związku z art. 77⁵ § 3 k.p., jak również § 11 regulaminu wynagradzania w brzmieniu nadanym aneksem nr 3 z dnia 15 czerwca 2010 r. w związku z art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez błędną jego wykładnię sprzeczną z definicją zawartą w § 2 pkt 1d regulaminu.

Zakresowy charakter postępowania ze skargi o wznowienie postępowania sprawia również, że chybione są zarzuty naruszenia przepisów postępowania. Na obecnym etapie procedowania znaczenie ma tylko to, czy zakwestionowanie konstytucyjności art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców dokonane wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego wpływa na poprawność prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. Zatem, Sąd Okręgowy w S. rozpoznając skargę nie był upoważniony do ponownego badania zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i dokonywania odmiennych ustaleń faktycznych. Nie doszło zatem do naruszenia art. 412 § 2 k.p.c., jak również art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. Sąd Okręgowy w S. trafnie uznał, że wiąże go ustalenie, zgodnie z którym regulamin wynagradzania obowiązujący u pozwanego nie odnosił się do ryczału za noclegi.

Przechodząc do ostatniej podstawy skargi kasacyjnej, należy przypomnieć, że wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie o sygnaturze K 11/15 Trybunał Konstytucyjny, orzekł, iż art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. Wpływ tego judykatu na sytuację prawną kierowców ocenił już Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28 (a także w licznych wyrokach wydanych w późniejszym okresie). Wskazał, że wyeliminowanie z porządku prawnego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców przez Trybunał Konstytucyjny nie oznacza, iż powstała luka w przepisach regulujących zasady rozliczania podróży służbowych realizowanych przez kierowców w transporcie międzynarodowym (oraz krajowym, którego zresztą wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie dotyczył). Do pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują bowiem zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p. Wskazuje na to mechanizm z art. 5 k.p. i jego odpowiednika, czyli art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2018 r., III PK 71/17, LEX nr 2539181). Stanowisko to potwierdzają liczne wypowiedzi Sądu Najwyższego. Chronologicznie rzecz ujmując, należy przywołać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158), zgodnie z którym po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. (K 11/15) nie stosuje się art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p., gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Pogląd ten zaaprobował Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 8 marca 2017 r., II PK 409/15 (LEX nr 2306366) i I PK 410/15 (LEX nr 2306367).

Kierując się tym zapatrywaniem, należy stwierdzić, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego, na który powołuje się skarżący, nie wpływa na poprawność rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego w sytuacji, gdy pracodawca w regulaminie wynagradzania nie uregulował prawa pracownika do ryczałtu za noclegi. W takim

wypadku roszczenie powodów znajduje oparcie w art. 77⁵ § 5 k.p. (który daje pracownikom prawo do pokrycia należności podróży służbowej według przepisów obowiązujących w państwowych i samorządowych jednostkach sfery budżetowej), który ma zastosowanie na podstawie art. 5 k.p. i art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców. W rezultacie, nie doszło również do uchybienia art. 401¹ k.p.c. w zw. z art. 412 § 2 k.p.c.

Mając na uwadze przeprowadzone rozważania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto kierując się zasadą z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c.